

Landbruksdepartementet	
Saksnr.: 03, 3213	Doknr.: 4D
Mottatt: 03 JUN 2004 ASR/ka	
Saksbeh.: BLD	Ark.: 481
Kopi:	Avskr.:

Høgskoleledelsen

Saksbehandler:

Direkte tlf:

E-post saksb:

E-post NLH:

Postadresse:

Besøksadresse:

Faks:

Dato: 2. juni 2004

postmottak@nlh.no

Postboks 5003

1432 Ås

64 94 75 05

Det kgl. landbruksdepartement
Postboks 8007 Dep

0030 Oslo

Deres ref: 200303213-/BLD

Vår ref: 03/3444

Samarbeidsformer i skogforskningen – Høstelandsgruppas innstilling NLHs høringsuttalelse

Viser til brev datert 11.03.2004.

Vedlagt oversendes NLHs høringsuttalelse om samarbeidsformer i skogforskningen.

Med hilsen

Knut Hove
Rektor

Einar Eriksen
Adm.dirktør

Vedlegg

Høringsuttalelse fra Norges landbrukshøgskole vedrørende

SAMARBEIDSFORMER I SKOGFORSKNINGEN- HØSTELANDGRUPPAS INNSTILLING

Innledning

Vi viser til høringsbrev datert 11.03.2004 og rapporten fra Høstelandgruppa (HU) med tittel "Samarbeidsformer i norsk skogforskning". I rapporten presenteres tre alternative modeller for framtidig organisering av skogforskningen. Landbruksdepartementet (LD) ber i høringsbrevet om en vurdering av to alternativer; i) Skogforsk, NIJOS og de deler av Skogbrukets kursinstitutt (SKI) som LD finansierer, etableres som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter for å ivareta hovedprinsippene i modell 2 "Senter for skog og landskap" fra HU, og ii) Skogforsk går inn i Bioforsk AS sammen med Jordforsk, Planteforsk og NORSØK.

Premisser

NLH legger følgende premisser til grunn for sin uttalelse:

A. Trenden siden 1960-tallet med synkende nasjonal betydning av virkeproduksjon i skog, og industri basert på trevirke, vil etter all sannsynlighet fortsette – dog med avtakende intensitet.

B. En tilsvarende trend siden 70-tallet har vært at miljøspørsmål knyttet til skog- og utmarksarealene har fått stadig større betydning i vårt samfunn. Denne trenden ventes å fortsette i mange år framover.

C. Universiteter og høyskoler har fått fullmakter (ny Universitetslov 2002 og rundskriv F-35-02 fra UFD om randsonевirkسomhet) til å inneha eierandeler i såkalte randsonевirkسomheter, herunder forsknings- og oppdragsinstitutter som har faglige aktiviteter av betydning for forskning og undervisning. NLH har allerede eierskap i slike virksomheter, og ser dette som hensiktsmessig for å bidra til å skape en god arbeidsdeling. Det bidrar til å sikre undervisningsoppgavene som høyskolen har, samtidig som fagkompetansen hos NLH og randsonевirkسomheten kan samspille overfor eksterne oppdragsgivere. I et slikt samarbeid ønsker NLH at randsonевirkسomheten blir en effektiv leverandør av oppdragstjenester til næringslivet.

Forskningen

Det er mye som tyder på at offentlige forskningsmidler rettet mot virkeproduksjon og virkeforedling vil fortsette å synke. Betalingsviljen for slik forskning er liten innenfor privat næringsliv. Markedet for oppdragsforskning vil således fortsatt være lite i denne sektoren. Dette vil med stor sannsynlighet kreve både effektivisering, omstilling og nedbemanning innenfor institusjoner som driver slik forskning.

Markedet for miljøforskning og den generelle areal- og ressursforvaltningen knyttet til skog og annen utmark (det ikke-bebygde kulturlandskapet) har vokst sterkt de siste 20 år, og vil antakelig vokse også i åra som kommer. I Danmark har dette medvirket til etableringen av Center for Skov, Landskab og Planlægning som et selvstendig senter for forskning, undervisning, formidling og rådgivning vedrørende skog, landskap og planlegging underlagt Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole (KVL). Det er imidlertid sterk konkurranse innen dette

forskningssegmentet. Etterspørselen etter forskning knyttet til utmarksbasert næringsvirksomhet er foreløpig nokså liten. NLH anser dette for å være et vekstområde, og ønsker at NLHs institutter i samarbeid med relevante forskningsinstitusjoner på Campus-Ås skal være sentrale aktører i utviklingen av denne forskningen i framtida. Selv med et styrket samarbeid med NLH er det likevel ikke sannsynlig at Skogforsk og NIJOS fullt ut kan kompensere nedbyggingen av virkeproduksjonsforskningen med en tilsvarende ekspansjon av miljøforskning og forskning knyttet til miljøbasert verdiskapning i utmark.

I vid forstand omfatter også skogforskningen foredling og utnyttelse av ressurser fra skog og annen utmark i tillegg til den forskningen som har et mer biologisk, forvaltningsmessig eller arealrelatert utgangspunkt. Fagområdet treteknologi, som har lange tradisjoner i Ås-miljøet, er et eksempel på dette. Det skjer betydelig aktivitet innen undervisning og forskning på dette området også utenfor Campus-NLH; bl.a. ved Norsk Treteknisk Institutt (NTI), Norges byggforskningsinstitutt, Norges Byggscole og NTNU. I rapporten fra Høstelandgruppa er det lagt lite vekt på den forskningsaktiviteten som foregår ved disse institusjonene. Om en har ambisjon om å dekke den trebaserte verdikjeden i hele sin lengde, vil også denne aktiviteten være relevant.

Undervisningen

NLH har et nasjonalt ansvar for å tilby forskningsbasert undervisning i forvaltning av skog og annen utmark. Denne undervisningen omfatter et vidt spekter av ressurser, varer og tjenester: trær, trevirke, annen flora og fauna så vel som en lang rekke miljøkvaliteter. Undervisningen omhandler videre bruk, videreforedling og handel med slike goder, og endelig samfunnsmessige avveininger og politiske analyser knyttet til forvaltningen av utmarksressursene. For å kunne levere slik undervisning er NLH avhengig av å opprettholde en solid forskningsvirksomhet innenfor de mest sentrale fagområdene som angår skogfag, areal- og naturforvaltning i Norge. I dag er denne virksomheten i hovedsak organisert i Institutt for naturforvaltning (INA). I tillegg foregår relevant aktivitet ved Institutt for landskapsplanlegging (ILP) og Institutt for økonomi og ressursforvaltning (IØR). NLH er imidlertid avhengig av å kjøpe undervisningstjenester fra Skogforsk og NIJOS hvert år for å tilby en fullgod undervisning, blant annet innenfor skogbrukets driftsteknikk (inklusive logistikk), skogpatologi, skogentomologi og skogbotanikk. Dette har sin forklaring i historien om NLH, Det norske Skogforsøksvesen og Landsskogtakseringen som påpekt i Høstelandgruppas rapport.

I 1997 ble NLH overført fra Landbruksdepartementet til Undervisnings- og forskningsdepartementet. Det ble da foretatt en gjennomgang av undervisningssamarbeidet mellom Norsk institutt for skogforskning og NLH, og det ble skrevet en samarbeidsavtale om undervisningen. I korte trekk går denne avtalen ut på at NLH fikk styrket sitt budsjett med et beløp til kjøp av undervisning fra Skogforsk. I 2004 er dette beløpet om lag 2,5 mill. kr. Undervisningssamarbeidet gjennomføres både ved at Skogforsk-medarbeidere har deltidsstillinger ved NLH (II-stillinger) og ved kjøp av undervisning på timebasis. Undervisningsavtalen mellom Skogforsk og NLH er 4-årig, og kan sies opp med 1 års varsel.

Det nordiske samarbeidet om høyere landbruksfaglig utdanning har hittil ikke fått betydning for NLHs tilbud innenfor skogfagene.

Etter- og videreutdanning (EVU)

EVU er et av virksomhetsområdene for NLH. NLH har gjennom de siste 5 år hatt en prioritert satsing på dette området og ønsker å øke aktiviteten innen EVU også knyttet til skogfag,

areal- og naturforvaltning. Senteret driver ikke selv undervisning. Det faglige ansvaret ligger alltid hos et institutt ved NLH eller hos andre fagmiljøer. MATFORSK benytter SEVU som arrangør og koordinator for det meste av sin kursvirksomhet. På ad hoc basis er det tilsvarende samarbeid med andre institutter på Campus Ås, også med NIJOS og SKOGFORSK.

På denne bakgrunn finner NLH det som den mest framtidrettede løsningen å konsentrere aktiviteten innen EVU knyttet til naturforvaltning, skog- og arealfag til SEVU ved NLH. Det vil styrke miljøet (større og bedre nettverk) ved SEVU, og gir muligheter for å utvikle et faglig attraktivt EVU-tilbud innenfor sunne økonomiske rammer. NLH ser positivt på å videreføre de økonomisk bærekraftige delene av EVU-virksomheten gjennom Senter for etter- og videreutdanning ved NLH, dersom det skulle bli aktuelt å legge ned hele eller deler av dagens virksomhet ved SKI på Honne,

NLHs vurderinger

Begge de foreslåtte modellene vil gi muligheter for konsolidering og samordningsgevinster både av faglig og av organisatorisk og administrativ karakter for de institusjoner det gjelder. Utfordringene for skogforskningen er likevel uansett knyttet til hvordan en best legger til rette for bedre markedsorientering, høg omstillingsvilje og -evne og eventuelt nedbemanning innenfor dette forskningsmiljøet.

NLH er opptatt av, og innstilt på, å bidra til å bevare og videreutvikle et tett og nært samarbeid med skogforskningsmiljøet utenfor NLH, både for å kunne gi oppdatert og kvalitativt god forskningsbasert undervisning på alle nivå (BSc, MSc, PhD og EVU) og gjennom forskningssamarbeid bidra til effektiv utnyttelse av forskningsressursene.

Ivaretagelsen av nasjonale oppgaver med karakter av forvaltningsstøtte kan organiseres på ulike måter. Det kan være i form av definerte oppgaver med årlige bevilgninger fra departementet eller ved å definere tidsavgrensede prosjekter som legges ut på anbud.

Skog – areal - ressursforvaltning

Etableringen av et slikt senter (Skogforsk, NIJOS, deler av SKI) vil bidra til å samle kompetanse og ressurser knyttet til forskning, overvåking, ressurskartlegging og informasjon omkring skogfag, areal- og naturforvaltning i en enhet. NLH ser videre forslaget fra Høstelandgruppa om å knytte deler av NINA til et slikt senter som faglig interessant. Det kan by på spennende faglige muligheter for å skape en slagkraftig institusjon som kan dekke flere av verdikjedene knyttet til disse ressursene i hele sin lengde.

Organiseringsmessig kan et slikt senter bli et forvaltningsorgan som fungerer som en forlengelse av det NIJOS og Skogforsk vi har i dag. Senteret vil da fortsatt ha en overveiende finansiering og dimensjonering styrt av forvaltningsoppdrag fra det offentlige. En slik organisering vil gi synergier med NLH utover det man har i dag. Et senter av denne type bør bare opprettes dersom LD er innstilt på å videreføre sin finansiering omtrent som i dag. Det faglige samarbeidet med NLH vil måtte baseres på avtaler. Om en forutsetter at det kommer i stand en samordning mellom det nye forvaltningsorganet under LD og NLH, vil det allikevel kunne bli betydelig grad av konkurranse. Det nye forvaltningsorganet vil få behov for offensiv markedsføring av sin kompetanse for å unngå alt for brutale nedskjæringer. NLH har som mål å øke den eksternfinansierte forskningen, særlig innen miljøfagene. Dette vil med nødvendighet føre til konkurranse mellom de to institusjonene.

Biologi - verdiskaping

Ved en innlemmelse av Skogforsk i Bioforsk AS ser NLHs fagmiljøer en fare for at den faglige aktiviteten hos Skogforsk i større grad blir orientert mot plante- og bioproduksjon. Dette kan medføre at arealdimensjonen i natur- og utmarksforvaltning, samt mer generell ressurs- og arealforvaltning, blir mindre vektlagt. Dersom Skogforsk innlemmes i Bioforsk AS er det viktig å opprettholde oppmerksomheten også mot utmarksbasert næringsvirksomhet slik at samarbeidet med NLH på dette feltet kan utvikles.

NLH vil som en påtenkt eier i Bioforsk AS, peke på at NLH ser økonomiske utfordringer i Bioforsk AS, og at det vil medføre en ytterligere utfordring å inkorporere Skogforsk i dette aksjeselskapet. NLH vil derfor være noe reservert overfor en slik løsning på det nåværende tidspunkt.

Anbefaling

NLH støtter tanken om samle forskningen knyttet til skogfag, areal- og naturforvaltning, inklusive den landskapsøkologiske delen av NINA, til Campus-Ås. Dette vil bidra til å sikre mulighetene for å gi forskningsbasert undervisning innen disse fagene. Vi ser også denne samlingen som en styrking av det totale norske fagmiljøet, og som et bidrag til en mer effektiv utnyttelse av begrensede forskningsressurser.

NLH mener primært, i pakt med utviklingen i sektoren for øvrig, at det nå bør etableres et randstoneinstutt for forskning innenfor Skogforsks og NIJOS områder, organisert som et AS. Et slikt selskap må nødvendigvis tilpasses de økonomiske og markedsmessige realiteter som er beskrevet i Høstelandgruppas rapport. Dersom det er aktuelt vil NLH være positiv til å delta som medeier i et slikt randstoneinstutt. Et slikt eierskap vil etter NLHs syn gi det beste grunnlag for samarbeid innen skogfag og areal- og naturforvaltning på Campus Ås. NLH vil presisere at det må foretas en grundig analyse av både faglige og organisatoriske konsekvenser før en kan anbefale hvilke deler av de berørte institusjoner som bør innlemmes i et eventuelt randstoneinstutt.

Dersom LD ikke ønsker å følge modellen med randstoneinstutt, ser NLH det naturlig med videreføring av Skogforsk og NIJOS i ett sammenslått forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Med en slik løsning vil det for NLH med dagens rammebetingelser kunne bli mindre forpliktende å videreføre samarbeidet innen undervisning og forskning, enn med et randstoneinstutt der høgskolen er medeier.

Avslutningsvis vil NLH peke på nødvendigheten av at LD klargjør hvordan de aktuelle forvaltningsoppgavene skal videreføres. Etter vårt syn bør LD bidra med finansiering, for eksempel via langsiktige omstillingskontrakter, for å møte de dimensjoneringsutfordringer som Høstelandgruppen har identifisert innen forsknings- og forvaltning.